

/ Jesús Ciscar

El gest de la comèdia

Fa uns dies, hem tornat a comprovar el talent escènic de Teresa Lozano. Un nom indefugible en la petita història del teatre valencià. D'ací i d'allà, d'alternatives i projectes, hem volgut parlar de teatre amb Teresa

Fora de l'escenari, la veu de Teresa Lozano és càlida, agradable, amb una irresistible tirada als tons riillers. Als ulls du la barreja de cansament i satisfacció que segueix una representació d'èxit. En la claredat de la sala, entre els quadres del seu pare i unes quantes andròmines decoratives, crida l'atenció l'àmplia biblioteca, plena de llibres de teatre, tants com en vulgueu: Txekhov, Gorki, Goldoni, Molière, Aristòfanes, la

E. SÒRIA

col·lecció completa de l'Escorpí... Evidentment, la seua dedicació a les arts de Talia és constant i abnegada, es veu en la seua absoluta convicció en la vitalitat del teatre o en l'encantador entusiasme d'algunes de les seues respostes, i és que ja són anyets rere les bambolines.

—¿Perquè tu, Teresa, vas començar a principis dels 70, amb el grup Uevo, no?

—Sí, bé... però primer vaig

començar a Barcelona. Vaig estar allí estudiant i, després, em vaig quedar dos anys més treballant en estudis nous de teatre, en la companyia Horta; allí vaig conèixer gent que ara és al Lliure. Lluís Pasqual, per exemple. Quan vaig tornar a València, vaig connectar amb el Pep Marín. Vam fundar el grup Uevo. Quan allò es va acabar, que va ser un poquet el moment del teatre independent, vaig començar pel meu compte, diguem-ne, col·laboracions amb el teatre Estable...

—*Los malcasados de Valencia.*

—Sí, *Los malcasados* i *Gresca al Palmar*, que era una adaptació de Juli Leal sobre text de Goldoni i, fa poc, *Dona Margarita*, que era un monòleg dirigit per Carme Portaceli, també produït per l'Estable, i més coses, com ara *El teatro del arte*, en col·laboració amb Miguel Narros i Manolo G. Conejero.

A Teresa, li agrada de recordar els seus papers, no vol subratllar-me'n cap, establir-hi primacies. També guarda bons records dels seus directors, molts d'ells amics: Marín, Casimiro, Leal, Narros... Lluís Pasqual, el considera una mala bèstia teatral, amb un ofici enorme, impressionant, així de bé.

—*¿Com va ser que et cridà? ¿Perquè et coneixia dels primers anys a Barcelona?*

—Sí, jo el coneixia de quan hi estàvem estudiant. Vam coincidir junts i, després, va continuar l'amistat. Ell m'havia vist en algunes funcions i, quan el Goldoni, va pensar que em necessitava per a fer comèdia, va dir... i res, hi he anat i ha estat una experiència estupenda.

—*Però, a part de les comèdies, tu has fet alguns bons papers dramàtics. ¿Et sents una mica encasellada ara en la comèdia o et trobes més a gust en aquest tipus de paper?*

—Sembla que la comèdia és el meu fort, de moment... Ho veig, connecte més amb el públic en comèdia; Lluís Pasqual, l'interessava això, em deia als assaigs: «Teresa... tu fes comèdia» (*riu de gust, té ben assumit el seu destí de comedianta, que, d'altra part, és un destí excel·lent. Teresa, la teua alegria és envejable*), però, clar, de tota manera sempre penses que tens ganes de fer més coses. Les úniques incursions que he fet fora de la comèdia, *El jardín de los cerezos*, *El rei Lear*, no han estat, precisament les més reeixides, però trobe que ací

tinc una vena que encara he d'aprofitar. Ja ho veurem.

—*Ara estàs treballant a Barcelona, no fa un any era a València. Pot ser una mica esquizofrènic anar pegant bacs d'ací cap allà en qüestió de dies.*

—Potser sí que ha suposat una mica d'estrés, perquè he assajat dues

València crec que també s'han fet en guany moltes coses.

—*S'hi han dut, Teresa (matisació inevitable, ¡ai las!)*

—Exacte, s'hi han dut moltes coses. Però, bo. És que, si compares, veus que ací sempre s'ha fet un treball molt individual, i sempre t'astora veure com a Barcelona la mateixa gent que havia començat amb mi ha

concretat moltes coses: un Teatre Lliure que ja dura deu anys, uns Joglars que duen vint anys, el Comediants, deu, i dius, però què és això què passa que a València no es concreta res, perquè hi ha gent que porta treballant el mateix temps que el Lliure, però a bots i empentes. No hi ha una infraestructura teatral a València, perquè la ciutat no té un nivell cultural massa alt; hi ha moltes diferències.

—*Teresa en el Lliure, dos actors valencians amb Boadella, d'altre amb Comediants, o en Dagoll Dagom, un grapat a Madrid. Per falta d'actors no deu ser. ¿On creus que hi ha el problema, en la gerència, en el públic, en la manca d'idees? ¿Per què a València no es fa el teatre que es podria fer?*

Es nota que el tema l'entristeix, la preocupa; s'atura un moment per reflexionar; a la fi, la seua vitalitat expressiva triomfa d'aquests núvols:

—Mira, em pense que probablement hi ha hagut problemes de gerència, pe-

rò la cosa és més general. El teatre encara és en un moment de crisi. També, s'havia perdut un públic, un públic que, a més, no s'interessa pel teatre com a cultura (*Senyor, quanta raó tens*) i que hi anava només per veure les coses més comercials. Això ha fet que ací ens trobem encara en la prehistòria de la història. A Barcelona, encara que s'ha patit la mateixa crisi, el mateix problema, perquè, total, fa deu anys que funciona, ara tenen un públic molt ampli. Hi ha gent jove, estudiants, una burgesia que acudeix al teatre a veure un clàs-

El relaxament d'un èxit merescut

/ Jesús Ciscar

funcions alhora, *Dona Margarita* i el Goldoni. La primera, la vaig representar durant quinze dies, en una parada dels assaigs del Lliure.

—*¿Un monòleg tot per a tu i una obra en el Lliure creuades? Seria cosa de bojos, ¿no?*

—Una mica cansat sí que va ser.

—*¿Has trobat molt distint l'ambient teatral d'allà?*

—El món del teatre a Barcelona, el trobe molt distint, perquè, realment, la cartellera allà és molt completa; hi ha moltes possibilitats. Encara que a

sic, si està ben fet, o a veure un altre espectacle. En definitiva, ha d'haver-hi un públic, és bàsic, i una bona gerència, clar, també. El que passa és que jo no sóc de les persones que tenen clar el que s'hauria de fer, és difícil. Trobe que estaria bé ajudar algun grup que treballàs d'una manera

aquesta impressió ¿no? Ha estat el primer any i, també, s'ha de veure com continuarà. No s'ha fet quasi teatre en català, però, a mi, em consta que Casimiro volia dur el Goldoni al Principal, però no hi ha hagut un acord de dates amb el Lliure. Ací hi ha una cosa clara, que no podem ig-

lencians arreu a què deu respondre, Teresa? ¿Els actors valencians tenen algun carisma especial?

Teresa es relaxa, torna el somris, i amb ell un cert aire de xiqueta enjogassada, un punt de maleïda, s'endeuina.

—Sí, però de sempre. Quan jo he

«No hi ha una infraestructura teatral a València, perquè la ciutat no té un nivell cultural massa alt»

estable i que tingúes alguna proposta a fer, perquè les produccions, així, aïllades, semblen carcasses que després no queden en res.

—I, parlant de tot un poc, com veus tu la nova línia de programacions del «nostre gran coliseu»:

—Home, no ho sé, M'imagino que el que Casimiro deu voler és recuperar un públic i que està portant muntatges que puguen cridar l'atenció, del públic que pot anar al Principal, la burgesia, supose. Vol recuperar aquest públic amb grans espectacles. Trobe que està bé. No m'hi fique, perquè em pense que és difícil. Al Principal hi ha hagut programacions que estaven molt bé, però aquest públic no hi ha anat. Trobe que Casimiro està tirant carnatge; a mi em fa

Hi ha tons i gests, intranscrivibles

/ Jesús Ciscar

norar i és que la llengua continua sent un problema. La cosa no està gens normalitzada. La prova és que en cap de les entrevistes que m'han fet no em pregunten, per exemple, tu en què parles en aquesta funció, o amb quin accent, que seria molt normal. S'evita el tema, perquè és conflictiu. Això també influeix.

—¿I aquesta florida d'actors va-

anat a Madrid, sempre m'han dit que els actors valencians funcionaven molt bé. Sempre n'hi ha hagut un planter ací a València... (Teresa té modulacions de gràcia intranscriuible) i clar, com que ací no es feia res, se n'han anat tots fora. Deu ser perquè ho dóna el país, no t'ho sé dir. Perquè, preparació, n'hi ha molt poca. No hi havia ni tan sols una escola

Restaurant
Casa
LA ABUELA

CUINA VALENCIANA
 I DEL MERCAT
 Diumenges, tancat

Carrer de la Reina, 17.
 Tel. 227 05 25. XÀTIVA

DES DE 1950

que funcionàs, ara hi ha el Conservatori, però... vaja.

—El públic valencià s'ha rigut amb ganes amb l'obra de Goldoni, connecta perfectament amb el seu sentit de l'humor. I el públic del Principat, ¿com t'ha rebut?

—Ha estat perfecte, jo no m'ho

—I ara, quins personatges famosos t'agradaria fer si et diguessen «tria, que te'l muntem».

—Aquesta pregunta, me l'han feta moltes vegades (ací l'entrevistador té l'horrible sensació que l'han pillat en falta, l'horror al buit del tòpic; el

—I de les actrius que hi ha pel món, ¿quines et fascinen?

—Doncs, mira, jo m'he quedat amb les actrius de fa uns anys, quan em parlen de la Meryl Streep... què vols que et diga, la trobe molt bé, però no m'impresiona com tota aquella gent: l'Audrey Hepbrun, la Shir-

«M'agradaria fer un personatge, però no femení, voldria fer el bufó del rei Lear

ley McLaine. D'ara, m'agrada, encara que és molt diferent, l'Hanna Schygulla.

Hem seguit conversant una bona estona. Teresa creu que el teatre a València ha de recuperar-se. Que cal anar a veure *La nit de Varennes*, Hanna Schygulla... i que és difícil triar entre Bette Davis i la McLaine.

—I el futur, Teresa, ¿quan tornes amb nosaltres?

—No ho sé. Probablement, hi tornaré amb *Dona Margarita*, perquè està feta i m'agradaria traure-la, i també sé que hi ha projectes en què m'han inclòs, però, en teatre, ja saps que fins que no arriba no pots dir mai què penses fer. Canvia tot de la nit al matí. Si, a mi, m'haguessen dit fa un any el que faria aquest hivern...

Però en teatre, fins que no arriba...

/ Jesús Giscar

esperava, fins i tot tenia por, perquè, clar, Lluís Pasqual ha respectat la meua fonètica i bo, he tingut un èxit a Barcelona com no n'he tingut cap a València. La gent m'esperava a l'eixida, les crítiques han estat les millors que he tingut. Jo trobe que m'ha anat molt bé, en la vida no m'ho hauria pensat, que m'hi anaria tan bé.

somris burlata de Teresa em salva d'aquests abismes), però sempre em pense algun. Últimament, m'agradaria fer un personatge, però no femení, voldria fer el bufó del rei Lear, i després, qualsevol personatge de comèdia. A l'obra de Goldoni, per exemple, tots els personatges estan molt ben perfilats. M'hauria agradat fer-ne qualsevol.

RESTAURANT

CERVESERIA

CUINA
D'ESPECIALITATS

Avinguda de la República Argentina, 21

Telèfon 288 30 36 - XÀTIVA